

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MUKACHEVO STATE UNIVERSITY
FACULTY OF HUMANITIES
DEPARTMENT OF ENGLISH LANGUAGE, LITERATURE AND
METHODS OF TEACHING

MASTER THESIS

MODERN SPEECH ETIQUETTE: SOCIO-CULTURAL APPROACH

Specialty "GE (LL(E))-2m"

Educational Level – Master

Student: Kristina Fozekosh

Group GE(LL (E)) -2m _____

(signature)

Supervisor:

Candidate of Philological Sciences,

Associated Professor Hertsovska N.O. _____

(signature)

Work is allowed to defense:

Head of the department:

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor Telychko N.V. _____

(signature)

«___» _____ 20 p.

Mukachevo – 2021

CONTENT

INTRODUCTION	4
CHAPTER I. SPEECH ETIQUETTE AS OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH	7
1.1. Speech Etiquette: its essence and features	7
1.2. Speech Etiquette Functions	13
1.3. Speech Etiquette and Communicative Situation	17
CONCLUSIONS TO CHAPTER I.....	22
CHAPTER II. SOCIO-CULTURAL BEHAVIOURAL PATTERNS OF ETIQUETTE	23
2.1. Leave-Taking Communicative Situation	38
2.2. Communicative Situation of Address	48
2.3. Communicative Situation of Apology	58
CONCLUSIONS TO CHAPTER II	68
GENERAL CONCLUSIONS.....	70
SUMMARY	72
LIST OF REFERENCE MATERIALS	74
LIST OF ILLUSTRATION MATERIALS	79
LIST OF INTERNET RESOURCES	82

INTRODUCTION

Modern linguistics, having placed the linguistic personality in the centre of its study with all the linguocognitive competencies inherent in it, opened a wide scope of the search of new objects of research and, not least, allowed a new look at traditional, long-established cultural and linguistic phenomena and concepts. In turn, the communicative-pragmatic approach as the main methodological tool of the anthropocentric paradigm allows elucidating deeper the linguistic nature of linguistic units of different levels, to more fully reveal their pragmatic potential and functional possibilities in various speech acts with different communicative intentions.

Speech etiquette (SE) is among the means that help make communication successful and achieve its pragmatic effect. Therefore, the phenomenon of speech etiquette is constantly in the focus of attention of the rhetoricians, philosophers, linguists, ethnographers and other scientists.

The concentration of linguistic research on the solution of key questions of the effectiveness of verbal and nonverbal communication enhances the interest of specialists in the study of speech etiquette. In connection with the general orientation of linguistic studies of the XXI-st century on the problems and prerequisites of interpersonal communication in the context of globalization processes that occur in the world, the problem of a deeper study of modern communicative discourse has arisen.

The problem of analysing speech etiquette in the context of the communicative-discursive paradigm is of paramount importance in modern linguistics. Researchers cover various aspects of this concept, in particular linguocultural, sociocultural, syntactical, stylistic, lexicographical, and pragmatic.

However, the current state of linguistic science makes it possible to describe speech etiquette from updated linguocognitive and communicative-pragmatic positions.

In verbal interaction, the task of its participants lies not only in the implementation of specific communicative intentions, but also in their adequate cultural and verbal transmission, therefore there is a need for a multidimensional analysis of speech etiquette in linguocultural and communicative-pragmatic areas. The achievements of communicative pragmatics help to solve the problems of communication theory concerning the identification of the postulates of polite of successful communication and the identification of global and local strategies for the amiable speech behaviour of communicants, among which speech etiquette is of primary importance.

So, **the aim of the work** is to identify, analyse and compare means of speech etiquette in English and Ukrainian, indispensable for successful cross-cultural communication.

Achieving this goal involves the following tasks:

- to elucidate the theoretical foundations of the study of the phenomenon of speech etiquette;
- to describe features of speech etiquette acts in stereotyped communicative situations in the English and Ukrainian languages;
- to identify the linguo-pragmatical means of expressing speech etiquette in typical communicative situations in English and Ukrainian;
- to investigate lexico-grammatical and pragmatic features of speech etiquette formulas used in typical communicative situations in English and Ukrainian.

The object of the study is means of linguistic politeness in crosscultural communication.

The subject of the study is formulas of English and Ukrainian speech etiquette, which are used in typical communicative situations.

To achieve the goal, the following methods were used: descriptive, ethnopsychological and sociolinguistic analyses of the synchronous state of speech etiquette, semantic and stylistic interpretation, comparative and pragmatic analyses of speech etiquette formulas in English and Ukrainian.

The scientific novelty of the research is that the work clarifies the concept of speech etiquette as a structural component of normative speech behaviour, the communicative purpose of which is the manifestation of courtesy in a specific communication situation. The main linguopragmatic means of expressing speech etiquette in typical communicative situations in English and Ukrainian are identified.

The theoretical and methodological background of the research was a complex of domestic and foreign studies on the theory and history of speech etiquette by N. I. Formanovskay, S. Bohdan, V. E. Goldin, M. Kocherhan, L.A. Karpenko, Y. K. Radevych-Vynnytsky, R. Jakobson, S. Ervin-Tripp, B. Horodetsky and other scientists.

The theoretical significance of the research is the analysis of the dynamic development of speech etiquette and speech formulas in typical communicative situations.

The practical value of the study is the possibility to use its results in the courses on linguoculturology, ethnolinguistics, theory and practice of teaching English as a foreign language.

The structure of the Diploma Paper is determined by the purpose and objectives of the study. The Diploma Paper consists of Introduction, two Chapters, Conclusion to each of them, General Conclusions and Résumé.

Introduction outlines the topicality, aim, main tasks, theoretical and practical value of this research.

Chapter I deals with the main theoretical approaches to the study of speech etiquette as a general language category, highlights SE features and functions.

Chapter II is devoted to the determination and distinguishing national peculiarities of etiquette speech behaviour of the British and Ukrainians, the analysis of etiquette speech acts in typical communicative situations and the main means implementing communicative strategies of positive and negative politeness by the Ukrainian and English people.

General Conclusions summarize and generalize the obtained results.

GENERAL CONCLUSIONS

Communication is a complex multidimensional process of establishing and developing contacts between people that is accompanied by the needs of joint activities and includes information exchange, elaboration of unified strategy of interaction, perception and understanding of another person.

Etiquette belongs to those phenomena of culture that are determined by social norms, situationally determined character and national peculiarities. Usage of ready-made formulas and clichés is interrelated with speech etiquette that accompanies communication at each stage. The choice of speech etiquette formulas by which interlocutors seek to begin, continue and successfully complete verbal interaction, are regulated by the knowledge of speech norms of communication. And this, in turn, gives grounds to assert that speech etiquette is an important communicative and pragmatic characteristics of speech in any linguistic culture.

Speech etiquette is an important component of communication, established by the society order of communicative behaviour in a particular situation, manners of interpersonal interaction, accepted in a certain environment. Due to the repeated usage etiquette formulas are formed in the language of a society in sustainable etiquette expressions resembling clichés. Since the dominant role in expressing respectful attitude towards people belongs to speech, speech etiquette is an integral part of interpersonal interaction.

Speech etiquette is a spiritual, cultural and moral specimen of behaviour. As part of the national culture, it has its own functions, is fixed but sometimes changes in a manner acceptable to the members of the community, since it does not exist beyond time and space.

Speech etiquette is a stereotyped phenomenon; it implies the repetition of the same structures in typical situations. Stereotypical mental model of linguistic etiquette is based on the triad “ethnos – language – culture”. Since each nation has

its own mentality and hence different culture and values, speech etiquette of each nation is different.

The concept of speech etiquette is closely connected with politeness, which affects the conventions of communicative behaviour of the English and Ukrainians, whose interpretation of politeness is sometimes different. The English believe that politeness is a manifestation of attention to the feelings and needs of all people and the Ukrainians understand politeness as a manifestation of obeisance only to those whom they know and who they communicate with.

Ukrainians tend to use positive politeness strategies, evaluation of the wishes of the addressee and affirmation of the interests of the communicants, which is expressed by lexical, syntactic and grammatical means, such as names, diminutives and degrees, for instance, the superlative degree of adjectives.

The British tend to use negative politeness strategies, which are implemented in interpersonal pragmatic presupposition of communicants regarding their social status and social roles, level of formality, expressed by vocatives, hedges, mitigation, indirect speech acts, means of normalization and impersonalization.

In general, communicative politeness in English and Ukrainian is expressed both lexically and grammatically or by their combination. The English use more grammatical means, such as Subjunctive mood, modal phrases, tag-questions which involve the interlocutor into discussion, adverbs, modal words, direct address, etc.

English etiquette formulas mostly do not carry any lexical load, but have a purely formal character, while the Ukrainian clichés include more polite words and expressions, among them there are those which semantic centre contains the root *добр*, *здоров*, *ласк*, that cannot be translated word by word in the English language. The English language is rich in temporal forms, which help to express different shades of meaning. The language is clearly structured and the choice of etiquette formula depends entirely on the communicants and communicative situation.

LIST OF REFERENCE MATERIALS

1. Аасама И. *Как себя вести*. Таллин: Валгус, 1972. 220 с.
2. Акишина А. А. *Русский речевой этикет*. Москва: Рус. яз., 1978. 183с.
3. Березович Е. Л. *Язык и традиционная культура: Этнолингвистические исследования*. Москва.: Индрик, 2007. 600с.
4. Богдан С. К. *Мовний етикет українців: традиції і сучасність: монографія*. Київ: Рідна мова, 1998. 475 с.
5. *Беседы и суждения Конфуция*. под. ред. Р. В. Грищенко. Санкт-Петербург: Кристалл, 1999. 1120 с.
6. Васильев Л. М. *К вопросу об экспрессивности и экспрессивных средствах*. Славянский филологический сборник. 1962. Вып. 9а. 118с.
7. Веремьев А. А. *Введение в культурологию: учебное пособи*. Брянск: Курсив, 2000. 248с.
8. Ветрова Е. С. Звертання пане, пані, добродію, добродійко в українському мовному етикеті . *Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць*. Вип. 15. Донецьк: ДонНУ, 2007. 351–355 с.
9. Габелко О. М. Категорія ввічливості як складова мовного етикету в сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. Вип. 23. 2012. 39-41 с.
10. Герцовська Н. О. Англійський мовленнєвий етикет: комунікативно-прагматичний аспект. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. № 37. 2013. 85-86 с.
11. Гольдин В. Е. *Этикет и речь*. Саратов, 1978. 111 с.
12. Гольдин В. Е. *Речь и этикет*. Москва: Просвещение, 1983. 109с.
13. Городецкий Б. Ю. *От лингвистики языка – к лингвистике общения. Язык и социальное познание*. Москва.: Центр. совет филос. (методол.) семинаров при Президиуме АН СССР, 1990. 39-56 с.

14. Грайс Г. П. Логика и речевое общение. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Лингвистическая прагматика. Москва: Прогресс, 1985. 218–226 с.
15. Делик І. С. Семантико-лексичні та граматичні особливості англійського мовленнєвого етикету. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький, 2016. Вип. № 10. 189-194 с.
16. Демина Т.С. *Фразеология английских пословиц и поговорок*: учебное пособие. Москва: ГИС, 2004. 128 с.
17. Дмитрук Л. Особливості українського мовленнєвого етикету. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 1. 2016. 273-277 с.
18. Дорда С. В. Комунікативно-прагматичні особливості висловлювань, що передають каяття (на матеріалі англійської мови): дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 1996. 164 с.
19. Гриценко Т. Б., Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. *Етика ділового спілкування*: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
20. Зорина Л. Ю. *Вологодские диалектные благопожелания в контексте традиционной народной культуры*: монографія. Вологда: ВГПУ, 2012. 216 с.
21. Киселюк Н. П. Особливості взаємодії вербальних і невербальних компонентів комунікації при маніфестації емоцій у художньому англомовному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Вип. 46. Луцьк, 2014. 90-92 с.
22. Киселёва Л. А. Вопросы теории речевого воздействия. Ленинград, 1978. 160 с.
23. Корольов І. Р. Відображення національно-ціннісних орієнтирів у комунікативній поведінці різномовних інтерактантів. *Studia Linguistica*: зб. наук. пр. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2011. Вип. 5. Ч. 2. 286–291 с.
24. Кочерган М.П. *Загальне мовознавство*: підручник. Київ: Академія, 2003. 464 с.

25. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации. Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций. Москва: Рукописные памятники Древней Руси, 2009. 512с.
26. Манакін В. М. Контрастивна лексикологія і національна – мовна картина світу. *Матеріали Всеукр. конф. «Проблеми зіставної семантики»*. Київ: КДЛУ. 1995. 20-22 с.
27. Маслова В. А. *Лингвокультурология*. Москва: Академия, 2001. 208 с.
28. Миронюк О. М. *Історія українського мовного етикету. Звертання: монографія*. Ін-т укр. мови НАН України. Київ: Логос, 2006. 167с.
29. Некоз А.В. Особенности обращения в английском и русском речевом этикете. Казань: Молодой ученый. 2017. № 19. Ч. 4. 414-416.
30. Олійник В. В. Спілкування як комунікативний феномен: соціально-психологічні аспекти. *Вісник Національного університету оборони України* 2. Вип. 2 (33). Київ, 2013. 266-269 с.
31. Павловская А. В. *Особенности национального характера итальянцев, англичан, немцев, норвежцев и финнов, американцев*. Москва: МГУ имени М. В. Ломоносова, 2007. 172 с.
32. Пентилюк І. С. Мовний етикет та його роль у вихованні підлітків. *Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка»*. Вип. 18. 2011. 210-215 с.
33. Приветствие. Восточнославянский фольклор: Словарь научной и народной терминологии. Минск, 1993. 478 с.
34. Радевич-Винницький Я. К. *Етикет і культура спілкування: навч. посіб.* Київ: Знання, 2006. 291с.
35. Рыченкова Л. А. Социокультурная компетентность как важная составляющая профессиональной культуры учителя иностранных языков. Актуальные проблемы лингводидактики и лингвистики: сущность, концепции, перспективы: *Материалы международной научно-практической конференции: тез.конф.* Волгоград: Парадигма, 2008. 144-148с.
36. Соколець І.І. Мовленнєвий етикет як складова підготовки вчителя іноземної мови: навч. посібник. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2006. 134 с.

37. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання: посібник для вчителів початкових класів та студентів педагогічних факультетів. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1996. 180с.
38. Стернин И. А. *Русский речевой этикет*. Воронеж, 1996. 73 с.
39. Ступин Л. П. *Современный английский речевой этикет*. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1980. 143с.
40. Сусов И. П. *Введение в теоретическое языкознание*. Москва: АСТ: Восток-Запад, 2007. 379 с.
41. Телия В. Н. *Человеческий фактор в языке: Языковые механизмы экспрессивности*. Москва: Наука, 1991. 214с.
42. Фабіан М. П. Етикетна семантика в лексичних системах української, англійської та угорської мов: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.15. Ужгород, 1998. 378с.
43. Формановская Н. И. *Вы сказали: «Здравствуйте!»*. Речевой этикет в нашем общении. 3-е изд. Москва: Рус. язык, 1989. 160 с.
44. Формановская Н. И. *Культура общения и речевой этикет*. Москва, 2005. 55 с.
45. Формановская Н. И. О функциях речевого этикета и его единиц. *Русский язык за рубежом*. Вып. №3. 1979. 72-74 с.
46. Формановская Н. И. *Речевой этикет*. *Лингвистический энциклопедический словарь*. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 687 с.
47. Формановская Н. И. *Речевой этикет и культура общения*. Москва, 1989. 159 с.
48. Формановская Н. И. *Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты*. Москва: Рус. язык, 1982. 126 с.
49. Формановская Н. И. *Русский речевой этикет: лингвистический и методологический аспекты*. Москва, 1987. 158 с.
50. Цивьян Т. В. *К некоторым вопросам построения языка этикета*. Труды по знаковым системам. № 2. Тарту, 1965. 144-149 с.

51. Шутова М. О. Мовленнєвий етикет як система координат у міжособистісній і міжкультурній комунікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : «Філологія». Київ: Вид-во КНЛУ, 2013. Т. 16. № 1. 134-142 с.
52. Aijmer K. *Conversational Routines in English: Convention and Creativity*. London & New York: Longman, 1996. 268 p.
53. Attardi G., Simi M. Communication across Viewpoints. *Journal of logic, language and information*. Vol. 7. 1998. № 1. 53-75 p.
54. Ervin-Tripp S. *Is Sybil there? The structure of some American English directives*. *Language in Society*. № 5. 1976. 25-66 p.
55. Greere A. L. *Politeness as communicative strategy: Greetings*. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*. Vol. 4. 2005. 11-22 p.
56. Halliday M. A. K. *Language structure and language function*. J. Lyons ed. *New horizons in linguistics*. Harmondsworth: Penguin, 1970. 140-165 p.
57. Jakobson R. *The Framework of language*. East Lansing: University of Michigan Press, 1980. 132 p.
58. Naterop B. J. *Telephoning In English*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 135 p.
59. Owen M. *Apologies and Remedial Interchanges: A study of Language Use in Social Interaction*. New York: Mouton Publishers, 1983. 192 p.
60. Penrose R. *The Emperor's New Mind. Concerning Computers, Minds, and the Laws of Physics*. New York: Oxford University Press, 1989. 466p.

LIST OF ILLUSTRATION MATERIALS

61. Бердник О. *Вогнесміх*. Текст: роман-феєрія. Київ.: Тріада-А, 2006. 557с.
62. Винниченко В.К. Чорна Пантера і Білий Медвідь / В.К.Винниченко – 2014. Retrieved from:
http://ukrlit.org/vynnychenko_volodymyr_kurylovych/chorna_pantera_i_bilyi_medvid
63. Волошин Б. *Політ золотої мушки*. Текст: зб. оповідань. Львів: Вид-во Старого Лева, 2016. 314 с.
64. Гнатко Д. *Душа окаянна*. 2017. Retrieved from:
<https://www.litres.ru/darina-gnatko/dusha-okayanna/chitat-onlayn/>
65. Драч І.Ф. *Криниця для спраглих*. Текст: кіносценарії, вірші, інтерв'ю та ст. на тему кіно: упорядкув., прим., комент., фільмогр. та післямова С. Тримбача. Київ: Мистецтво, 2010. 478с.
66. Іваничук Р. *Журавлиний крик*. 2006. Retrieved from:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=7156&page=31>
67. Кацай О. *Зона досяжності*. 2017. Retrieved from:
<http://avidreaders.ru/read-book/zona-dosyazhnost.html>
68. Кобилянська О. *Апостол черні*. Текст: повість: у 2 т.: авт. вступ. ст. та упоряд. М.Крупа. Інститут національного відродження України, Редакція книжково-журнальних видань ОП ТВПК «Збруч». – Тернопіль: Збруч, 1994. 320 с.
69. Луа Л. *Високі міні*. 2017. Retrieved from:
https://andronum.com/index.php?dispatch=products.download_fragment2&product_id=13273
70. Мейгеш Ю.В. *Срібна земля*. 1996. Retrieved from:
<https://books.google.com.ua/books?id=aBEYAQAAlAAJ&q=Sribna+zemli>
71. Нечуй-Левицький І. *Над Чорним морем*. 2017. URL:
http://ukrlit.org/nechui_levytskyi_ivan_semenovych/nad_chornym_morem/33

72. Франко І. *Рябина*. 2017. Retrieved from: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3804>
73. Хвильовий М. *Сині етюди*. Текст: новели, оповідання, етюди: упоряд. і передм. І.Ф.Драча. Київ: Радянський письменник, 1989. 424с.
74. Чайковський А. *Олюнька*. Текст: оповідання з життя Ходачкової шляхти. 4. вид. New York: Howerla, 1957. 319с.
75. Чайковський А. *Сагайдачний*. 2017. Retrieved from: <http://www.ukrcenter.com/>
76. Шевченко Н. *Подвійні міражі*. Текст: роман. Харків.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 269с.
77. Шкляр В. *Чорне сонце*. 2015. Retrieved from: <http://bukva.mobi/vasil-shklyarchorne-sonce.html>
78. Anderson G.C. *Loving Agape*. 2014. Retrieved from: <https://books.google.com.ua/books?id=3tK6AwAAQBAJ&pg=PT45&lpg=PT4dq>
79. Carrol L. *Alice's Adventures in Wonderland*. 2003. Retrieved from: <http://www.literaturepage.com/read/throughthelookingglass-61.html>
80. Dickens Ch. *David Copperfield*. 2006. Retrieved from: <http://www.literaturepage.com/read/davidcopperfield.html>
81. Jeffers R. *Darcy's Temptation: A Sequel to Jane Austen's Pride and Prejudice*. 2009. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/Darcy_s_Temptation.html
82. Lawrence D.H. *Sons and Lovers*. 2006. Retrieved from: <http://www.learnlibrary.com/sons-lovers/>
83. Leupp G. P. *Male Colors*. 1997. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/Male_Colors.html
84. Snow C. P. *The New Men*. 2006. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/The_New_Men.html
85. Stevens A. *Gallagher Justice*. 2015. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/Gallagher_Justice.html

86. Toynbee W. *The diaries of William Charles Maccready*. Ulan Press, 2012. 586p.

87. Warren V. *Girl On a Dolphin* . 2015. URL: <http://bigbook.online/ad/girl-on-a-dolphin-by-vic-warren.pdf>

LIST OF INTERNET RESOURCES

88. Приветствие на английском/Greeting. Retrieved from: <http://www.anglofeel.ru/>
89. Кулішенко Л., Чечота Т. Мовленнєвий етикет та ментальність українців. *Збірник наукових праць*. Вип.4. 2013. 269-274 с. Retrieved from: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/sfr_2013_4_28.pdf
90. Английские и русские категории вежливости, различия в стратегиях общения. «Лингво Плюс». Retrieved from: <http://www.lingvo-plus.ru/>.
91. Советский энциклопедический словарь. ред. А.М.Прохоров. Москва: Советская энциклопедия, 1979. 1600с.
92. Вежливые и ласковые обращения на английском языке. Retrieved from: <http://www.study.ru/>.
93. Английские и русские категории вежливости, различия в стратегиях общения. Сайт бюро переводов «Лингво Плюс». Retrieved from: <http://www.lingvoplus.ru/>.
94. Засоби вираження ввічливості при звертанні. Retrieved from: <http://uastudent.com/zasoby-vyrazhennja-vvichlyvosti-pry-zvertanni/>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>